

Stav vojenský

Lidská ukrutnost. A tak vejdemo do poslední ulice, kde hned na prvním náměstíčku stojí nemálo červeně oblečených lidí. Když jsem k nim přistoupil, slyším, že se domlouvají, jak by šlo dát Smrti křídla, aby mohla přicházet v mžiku jak zblízka, tak zdaleka, a také, jak by se dalo za hodinu rozmetat to, co se stavělo po mnohá léta. Polekal jsem se takových řečí, vždyť až doposud, u všech lidských činů, které jsem viděl, se vedly řeči o zvelebování a vzdělávání lidí a zlepšování pohodlí lidského života a na tom se pracovalo, zatímco tihle se radili, jak lidské životy a pohodlí zničit. Tlumočník mi odpověděl: „Tihle usilují o to samé, jen trošku jinou cestou, zejména se snaží odklidit to, co je na překážku. Potom to pochopíš.“

Verbování. Vtom přijdemo až k bráně, kde místo vrátných vidím stát jakési lidi s bubny, kteří se každého, kdo by chtěl vejít, ptají, jestli nese kůži na trh. Když jim ukáže brašnu a otevře ji, nasyvou mu do ní trochu peněz a prohlásí: „Kupujeme ji,“ a pustí ho do jakéhosi sklepa, ze kterého ho pak vyvádí ven obloženého železem a střelnými zbraněmi a přikážou mu jít dál na shromaždiště.

Zbrojnice. Já jsem ale chtěl vidět, co je v tom sklepe, a proto jsem nejprve vešel tam. Uvnitř byly na všech stranách a i po zemi tak veliké hromady, že se téměř ani nedalo dohlédnout na jejich konec a neuvezlo by je ani tisíc vozů, všelijakých ukrutných nástrojů ze železa, olova, dříví a kamení určených k bodání, sekání, řezání, píchání, rubání, štípání, utínání a pálení, zkrátka k odebírání života, až z toho na mne šla hrůza, a tak jsem se zeptal: „Na jakého divokého tvora se dělají takové přípravy?“ „Na lidi,“ odpověděl mi tlumočník. „Na lidi?“ ptám se. „Ach, já jsem si myslel, že to je na nějakou vzteklou zvěř a lité šelmy. Ale proboha, co je to za ukrutnost, když lidé vymýšlejí na lidi tak hrozné věci!“ „To jsi tak choulostivý?“ říká mi on a směje se u toho.

Prostopášný vojenský život. Vyjdeme odtud a jdeme dál až na prostranství, kde vidím do houfu svázaná stáda těch železem přioděných lidí s rohy a pazoury, jak leží u jakýchsi koryt a džberů, do kterých se jim sypalo jídlo a lilo pití a oni jeden přes druhého chlemtali a chlastali. „To se tu krmí vepři na jatka?“ divil jsem se. „Vidím totiž lidskou podobu, ale sviňské činy.“ „To je pohodlí toho stavu,“ odpovídá mi tlumočník. Vtom ti lidé vstanou od koryt, dají se do tance, skákání, křepčení a výskání. „Už chápeš rozkoš toho života? Vždyť o co se ti lidé musí starat? No řekni, copak tu není veselo?“ říká mi tlumočník. „Já si počkám, co bude dál,“ odpověděl jsem mu. Oni se mezitím dají do pronásledování a vydírání lidí z jiných stavů, kteří jim přišli pod ruku. Potom se rozvalují a páchají sodomství a hanebnosti beze všeho studu a bázně Boží, až jsem se z toho ošíval a prohlásil jsem: „Tohle by se jim ale nemělo trpět.“ „Musí se jim to trpět,“ říká mi tlumočník. „Ten stav se totiž chce těšit úplné svobodě.“ Oni se pak zase usadili a znovu chlemtali, až se naprali a zpili až do němoty, skáceli se na zem a chrápali. Potom je vyvedli na plac, kde na ně padal déšť, sněh, kroupy, mráz, vichřice, žízeň, hlad a různé

jiné nepřízně, až se nejeden z nich třásl, drkotal zuby, chřádl a zcepeněl a stalo se z něho žrádlo pro psy a krkavce. Ostatní na to ale vůbec nedbali a dál hýřili jako předtím.

Popis bitvy. Vtom kdosi zatluče na buben a zazní zvuk trubky a tu se strhne hluk a křik, každý vstane, chopí se svých řezáků, tesáků, bodáků a co kdo má po ruce, a bez lítosti tím do sebe navzájem píchají, až stříká krev, sekají a bijí se hůř než ty nejlítější šelmy. Tuhle se na všechny strany rozmáhá hřmění, támhle je zas slyšet dusot koní, třeskot pancířů, břinkot mečů, rachot děl, fičení střel a kulí létajících okolo uší, zvuk trubek, rány bubnů, křik těch, kdo povzbuzují k boji, hlahol vítězících a sténání raněných a umírajících. Tu je vidět hrozné olověné krupobití, tam je zase slyšet strašlivé ohnivě blýskání a hřmění. Tu jednomu i druhému odlétne pryč ruka, hlava nebo noha, tam se kácí jeden přes druhého a všechno se barví krví. „Ach, všemohoucí Bože, co se to tu děje?“ sténal jsem. „To má už náš svět zahynout?“ A sotva jsem se vzpamatoval, ani nevím jak a kam, ale utekl jsem z toho prostranství, trochu jsem si vydechl, a i když jsem se ještě celý třásl, vyčítal jsem svým průvodcům: „Kam jste mne to zavedli?“ Tlumočník se mi smál: „Ty jeden rozmazlenče! Když můžeš ukázat svou moc, pak jsi teprve člověkem!“ „Ale co si ti lidé provedli?“ otázal jsem se. „Páni se neshodli, a tak se ta věc musela urovnat,“ odpověděl mi. „A oni to mezi sebou rovnají takto?“ ptám se. „Ovšemže,“ odvětil mi, „vždyť kdo by jinak rozsoudil pány, krále a království, kteří nad sebou nemají žádného soudce? Musí si to tedy mezi sebou rozhodnout mečem. Kdo šermuje železem a používá oheň a kouř lépe než ten druhý, ten zvítězí.“ „Jaké barbarství! Jaká ukrutnost!“ říkám na to. „To by nebyly jiné cesty k míru? Takové smířování se hodí spíš pro divoké šelmy než pro lidi.“

Pozůstali po bitvě. Vtom zahlédnu, jak z bojiště vedou a nesou lidi s uťatýma rukama, nohama, hlavou nebo nosem, s proděravělým tělem, potrhanou kůží, zakrvácené a zohavené, a když jsem se na ně samou lítostí nemohl ani dívat, řekl mi tlumočník: „To se všechno zahojí, voják musí být otrlý.“ „A co ti,“ říkám mu, „kteří tam nechali svoje hlavy?“ „Nesli kůži na trh a dostali za ni zapláceno,“ odpověděl mi. „Jak to?“ ptám se. „Ty jsi neviděl, jaké se jim předtím dopřávalo pohodlí?“ „Ale jaké nepohodlí pak museli snést!“ namítal jsem. „I kdyby tomu všemu předcházely jen samé rozkoše, je to pro člověka bídná věc, nechat se vykrmovat, aby hned šel na jatka. Ten stav je ošklivý a ať ho vychvaluje, kdo chce, já ho nechci, pojďme odsud.“

Stav rytířský

Za co se dávají šlechtické tituly a erby. „Podívej se aspoň,“ říká mi tlumočník, „jaká je to sláva, když se tu někdo chová hrdinsky a probije se skrze meče, oštěpy, šípy a koule.“ A tak mne dovedou k jakémusi paláci, kde jeden člověk sedí pod baldachýnem a povolává před sebe ty, kdo si v bitvě počínali nadmíru statečně. A přicházeli k němu mnozí a nesli s sebou lebky, ruce, žebra, pěsti, měšce a váčky, které odt’ali a sebrali nepřátelům, za což se jim dostalo chvály a ten pod baldachýnem jim za to dal cosi namalovaného a jakési zvláštní výsady, a oni si to hned připjali na žerď a nosili to všem na odiv.

Další, kteří se chtějí vetřít mezi rytíře. Když to viděli ostatní, nejen válečníci, jak tomu bylo dříve, ale často i řemeslníci a lidé od knih, také přicházeli, a protože neměli žádné šrámy nebo majetek odebraný nepřátelům, který by ukazovali tak jako ti první, vytahovali a předkládali své vlastní bohatství nebo literární činnost. A i jim se dávala taková odměna jako tamtěm, navíc obvykle dostávali nádhernější znamení a pouštěli je do honosnější síně.

Ozdoby rytířů. Když jsem tam za nimi vešel, vidím, jak se jich spousta prochází s hlavami ozdobenými peřím, ostruhami na patách a boky opásanými ocelí. Já jsem k nim nesměl přistoupit blíž a také bylo dobře, že jsem to neudělal. Hned jsem si totiž všiml, že se mnohým z těch, kdo se mezi ně pletli, nevedlo dobře. Někteří jim byli příliš blízko u boku, jiní dost rychle neuhnuli stranou, další dost neohýbali kolena a jiní zase neuměli pořádně vyslovovat všechny tituly, a tak často dostávali pěsti. Báł jsem se, že mne to také potká, a tak jsem prosil, abychom šli pryč. Ale Všezvěd mi řekl: „Podívej se ještě lépe, ale opatrně.“

Rytířské činy. Dívám se tedy z povzdálí, co dělají. A vidím, že jejich práce (podle výhod toho postavení, jak mi tvrdili) je pochodovat po dláždění, přehazovat nohy přes koňský hřbet, honit chrty, zajíce a vlky, nutit sedláky do roboty, zavírat je do věží a zase je propouštět, užívat si dlouhé a rozličnými mísami ozdobené tabule a držet pod nimi své nohy co nejdéle, umět hýbat nohama a líbat prsty, hrát dovedně vrhcáby a kostky, bezostyšně žvanit o oplzlostech a podobné věci. Podle toho, co říkali, měli potvrzeno, že všechno, co dělají, má být nazýváno šlechtictvím, a že se k nim nemůže přidat nikdo, jen člověk urozený. Někteří si navzájem poměřovali štíty a porovnávali je jeden s druhým, a čím byl který zašlejší a starší, tím víc si ho považovali, kdo nosil štít nový, nad tím jen kroutili hlavami. Zahlédl jsem tu ještě ledacos jiného, co se mi zdálo divné a nesmyslné, ale všechno nesmím vyprávět. A tak řeknu jen to, že když jsem se dost vynadíval na ty jejich marnosti, prosil jsem znovu své průvodce, abychom šli, a oni mi vyhověli.

Cesta k hradu Fortuny, tedy k hradu Štěstěny. Když jdeme dál, říká mi tlumočník: „Nu, už sis prohlédl všechny lidské práce a zaměstnání a nic se ti nezalíbilo, snad proto, že si myslíš, že ti lidé kromě své práce nemají už nic dalšího. Ale věz, že všechna ta práce je jen cestou k radosti, které se nakonec dostane všem, kdo se při práci nadřeli. Když totiž získají statky a zboží, nebo

slávu a poctivost, či pohodlí a rozkoš, má jejich mysl dost věcí, ve kterých může najít zalíbení. Proto tě teď zavedeme k hradu Potěšení, aby ses podíval, jaký je cíl všeho lidského snažení.“ Nad tím jsem se zaradoval a říkal jsem si, že tam jistě najdu potěchu a odpočínutí pro svou mysl.

Do jazyka 21. století převedl Lukáš Makovička. Vydalo nakladatelství Poutníková četba, 2010.

www.PoutnikovaCetba.cz

Celou knihu Labyrint světa a ráj srdce v jazyce 21. století můžete zakoupit zde: <https://www.poutnikovacetba.cz/poutnikova-cetba/labyrint-sveta-a-raj-srdce-v-jazyce-21-stoleti-j-a-komensky.html>